

ВЪОБРАЖАЕМОТО КАТО ОТРАЖЕНИЕ НА ПОЛИМОРФНАТА СУБЕКТИВНОСТ НА СЪВРЕМЕННИЯ ЧОВЕК В РОМАНОВОТО ТВОРЧЕСТВО НА ЮЛИЯ КРЪСТЕВА

Петя Тодорова¹

Юлия Кръстева завършва своето произведение „Чувствителното време. Пруст и литературния опит“ /Le Temps sensible. Proust et l'expérience littéraire/ с най-общ размисъл за изконно многоформената и диалогична природа на романа. Този литературен жанр е подкопал митичното и религиозно единство на значението за говорещия човек и води въображаемостта на субекта в западната култура до безпрецедентна поливалентност. Тя намира, че този жанр е най-емблематичен за тази калейдоскопична многозначност, свойствена за всеки модерен индивид и най-добрата възможност да го опише с думи. Следователно задачата на писателя днес е да изобрази въображаемостта, която да е отражение на тази полиморфна субективност, която характеризира съвременния човек.

Ключови думи: психоанализа, литература, преживяване, въображаемо, език, субективност, интердисциплинарност.

Юлия Кръстева завършва своето произведение *Чувствителното време. Пруст и литературния опит* с най-общ размисъл за изконно многоформената и диалогична природа на романа: „Дори безкрайното Битие не може да избяга от това разлагащо съзнание – пише тя – то се показва поресто, изкуствено, въображаемо. Ако авторът си позволява да му съперничи с творчеството си, той може само да го профанира като го пресъздава, той го лишава от неговата същност, той си присвоява и съответно разкрива измамата на Битието. Снобизмът, така описан от Пруст и толкова дразнеш,

¹ Гл. ас. д-р Петя Тодорова – член на секция „Знание и реалност: модели, методологии и евристики“ в Институт за изследване на обществата и знанието (ИИОЗ) към БАН.

Адрес за контакти: petiatodorova@abv.bg

тогава ще покаже съзнанието на тази повсеместна измама... Парадоксално, но всъщност прозрението е в това, да се разкрие измамността на любовта и на Битието, да се оставиш да бъдеш разкъсан от тази измамност – разкъсан от Света, разкъсан от Творчеството – и все пак Пруст остава най-автентичният писател на XX век.” (Kristeva 1994 : 391-396)

Ю. Кръстева стига до извода, че романът е подкопал митичното и религиозното единство на значението за говорещия човек. Вследствие на деконструкцията на това единство *въображаемостта на субекта* в западната култура бива доведено до безпрецедентна *поливалентност*. Тя е на мнение, че романовият жанр е най-емблематичен за калейдоскопичната многозначност, свойствена за всеки модерен индивид и представлява най-добрата възможност да го опише с думи. Следователно задачата на писателя днес е да *изобрази въображаемостта*, което да е *отражение* на тази *полиморфна субективност*, която характеризира съвременния човек.

Въпросът, който си задава Юлия Кръстева като автор на художествени произведения е следния: как да се напише такъв текст, който по форма и тематика да представя постмодерния човек и общество, като остава достъпен за широката публика? До този момент тя създава четири такива произведения: *Самураите* (1990), *Старецът и вълците* (1991, бълг. превод 1993), *Обладаване* (1996, бълг. превод 1998), *Убийство във Византия* (2004, бълг. превод 2005).

Вместо да се впускаме в подробности от техните фабули, ще изберем друг начин за откриване на тези произведения – като осветлим *подхода* за създаване на текст на Юлия Кръстева като автор на художествени литературни произведения.

В продължение на много години Кръстева търси отговор на един изключително важен за нея въпрос: може ли художествената проза, подобно на психоаналитичното изслушване и на теоретичните разработки, да се нагърби с негативното – нагона към смъртта и неговите проявления, като изработи върху тази негативност дискурс, който със сигурност ще бъде разочароващ и демистифициращ, но затова пък верен и просветляващ? (Guberman 1996 : 201) В интервю с Пиер-Луи Фор, тя споделя мнението си, относно връзката между композицията на полифоничния роман и психозите, присъщи на съвременния, глобализиран човек: „Каква друга композиция, ако не тази на полифоничния роман може да резонира психозата и суровата реалност на глобализирания човек като например широкото разпространение на престъпността? Коя композиция, освен полифонията на романа би могла да чуе тези психични модуляции, които са различните религии и които днес повече от всякога са в криза, и поради тази причина са въввлечени в братоубийствени конфликти? Без услужливост и без осъждане на идентичностите, в цялата им прозрачност? За психоаналитика, както и за писателя, религиите са психически модуляции, нали? ... И ако романът е идеалното място, на което може да се разиграе не сблъсък на религиите и на убийците, а тяхното пресичане, тяхното претопяване в букет от психически пейзажи, които е невъзможно да излекуваме или да премахнем, а по отношение на които ни остава единствено да ги изследва-